

O bezdomovectví

(K článku Radima Veselého „Manuál pro přežití na ulici“, TR 24/2014, s.9)

Fenomén ztráty domova, resp. „střechy nad hlavou“, je u nás poměrně novým společenským jevem. V dobách Rakousko-Uherské monarchie existovalo tzv. *domovské právo*. Pokud někdo ve svém podnikání či jiné činnosti ztroskotal, mohl se uchýlit do své rodné obce, kde mu bylo poskytnuto jakési životní minimum. Pokud se ho neujali příbuzní či sousedé, byl ubytován v obecní pastoušce. Tento systém se (patrně) zachoval i za První republiky a někde takovéto pastoušky či holobyty existují dodnes.

V *době socialismu* (či „nesvobody“, 1948-1989) nebylo pro život na ulici místo; každý občan musel mít v občance údaj o svém zaměstnání a místě trvalého pobytu. Tyto údaje musely odpovídat víceméně realitě, jinak se člověk mohl dostat do problémů. Přespávání na ulici, v parku apod. se netolerovalo¹. V těchto dobách ovšem bylo poměrně snadné sehnat nějaké bydlení: podniky měly zpravidla své ubytovny a podnikové byty pro své zaměstnance. Na národních výborech býval sociální odbor, který mohl ve vážných případech přidělit potřebným (např. rozvedeným manželům) státní byt. Nájemné bylo velmi nízké² a obyvatelé velkých měst si zpravidla pořizovali druhý domov - chaty, do kterých se v poslední době hodně lidí stěhuje natrvalo³.

Lidé bez domova se většinou stahují do velkých měst a přebývají na nádražích; jejich přítomnost v nádražních halách působí rušivě na normální cestující. Na velkých pražských nádražích musely být kvůli bezdomovcům a kriminálním živlům zrušeny čekárny a čekání na vlak či autobus se mění v noční mŕvu⁴... Jde evidentně o závažný společenský problém, politikové i žurnalisté však chodí kolem něho po špičkách.

Problém lidí bez domova mají také USA; tam mohou bezdomovci přespávat v tzv. přístřeších, *homeless shelter*. Úroveň těchto ubytovacích zařízení je zřejmě rozdílná podle místních poměrů⁵. V západní Evropě je to asi lepší: ústava tam svým občanům zaručuje jakési minimum pro důstojný život. Já jsem při svých cyklistických toulkách po Holandsku, Německu a Rakousku jen občas na ulici narazil na bezduché mladé muže - narkomany. Na nádražích byl vždy pořádek.

Časopis Vesmír přinesl nedávno svědectví našich vědců o životě na ostrovech *Papua-Nová Guinea*: v hlavním městě Port Moresby je překvapivě málo žebráků⁶. Kdo zde přijde o zaměstnání, vrátí se do své rodné vesnice a k tradičnímu způsobu obživy pěstováním plodin. Půdy je tam dost, neboť hustotu obyvatel kontroluje tropická nemoc - malárie. Také našim bezdomovcům, kteří se potulují po Praze a vybírají zbytky jídla z popelnic, bychom mohli nabídnout něco podobného: práci na menších eko-farmách s bezplatným ubytováním.

V Davli-Sloupě, 29. června 2014

Ing. Jan Matys

¹ Pamatuji se jen na jeden případ, kdy muž přespával v parku na Letné, a policie po něm „jela“. Nevím ovšem nic o tom, že by se takový případ posuzoval jako trestní čin.

² Odpovídalo zhruba předplatnému na noviny. Byl to důsledek tažení proti „domácím pánům“, kteří podle někdejší politické teze „tyjí na úkor nájemníků“. Také legislativa byla silně na straně nájemníků - výpověď z nájmu musel řešit soud a majitel musel nabídnout nájemníkovi jiné odpovídající bydlení. Nájemní poměr na dobu neurčitou se také dědil.

³ Pokud není tato stavba zkolaudována jako byt, zůstávají trvale hlášeni na své původní adrese, či na sídle tamního (městského) úřadu. Tím vznikají problémy s příslušností ke zdravotní péči, ve styku s úřady apod. Tito lidé žijí prakticky v ilegality, policie, úřady či exekutoři po nich musí často pátrat.

⁴ Například nádraží Praha-Smíchov

⁵ Jeden můj kamarád, který odešel do USA po ztrátě zaměstnání, mi psal že to je (na Marco Island) jako hotel; jinde prý každé ráno vynášejí mrtvé...

⁶ Vesmír 93, květen 2014, s.258